

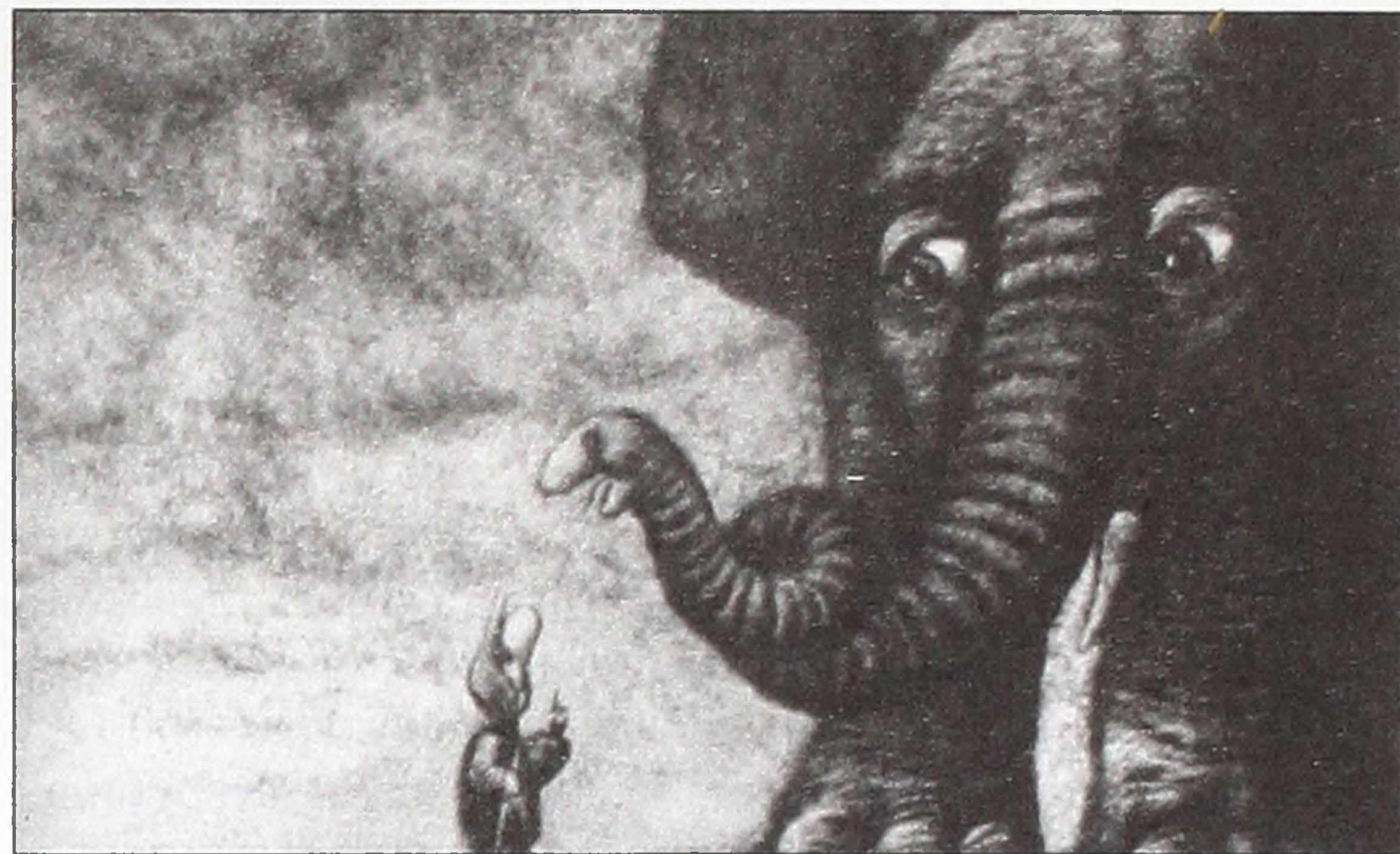
«НАДІЇ МАЛЕНЬКИЙ ОРКЕСТРИК», АБО «СТУК-СТУК, ДО ВАС ПРИПЛИВЛИ МУЛЬТИКИ»!

Дарія Галаєва

Післясвяткові січневі вихідні стали справжнім продовженням зимових свят: кінематографічний Київ продовжував жити казковим — мальовано-ляльковим — життям. У Києві зробив «Зупинку на вимогу» МКФ «Крок».

Баталії в журі, нервування організаторів та учасників фестивалю, радість переможців та розчарування ненагороджених — усе залишилося позаду, на борту «анімаційного пароплава», і тепер усі просто насолоджувалися: аніматори — можливістю ще раз продемонструвати свої роботи, організатори — їх (а відповідно, і своїми) успіхами, а глядачі — роботами, оригінальними, якісними та стабільно цікавими. І всі підбивали підсумки та робили висновки ще одного анімаційного року, ще одного кроку поступу української та світової анімації.

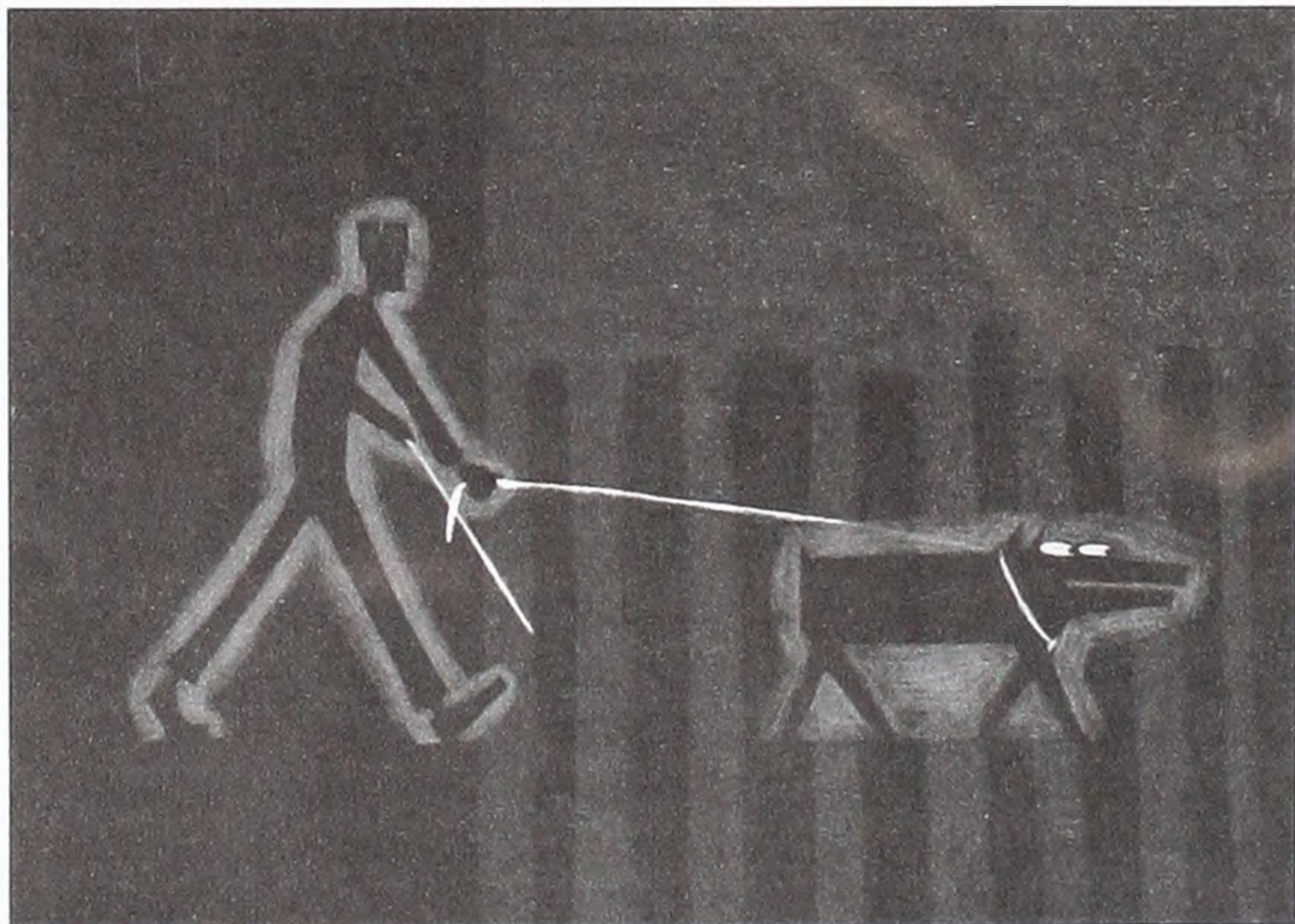
«Крок» — демократичний фестиваль, тут миролюбно співіснують та змагаються між собою роботи досвідчених майстрів і шкіл анімаційного кіно та дебютні фільми, представники країн, які мають багату анімаційну традицію (Франція, Великобританія, Канада) та країн-новачків (Корея, Чечня, роботи яких викликали неабиякий інтерес своєю рідністю підходів та сюжетів, часто узятих із життя самих країн). Молоді учасники фестивалю у черговий раз довели, що можуть гідно конкурувати з майстрами старшого покоління, а часто — й перевищувати їх в оригінальності сюжетів та технічного вирішення, своєрідності мовних засобів, аудіовізуальній яскравості картин. Одне слово, підсумкова фестивальна панорама вийшла надзвичай-

■ Кадр з фільму «Слон та четверо сліпих». Режисер Володимир Петкевич. Франція

но різнокольоровою та різноплановою, але рівномірно якісною та цікавою.

Як протягом конкурсних днів, так і тепер усі члени журі та сторонні спостерігачі й глядачі відзначили тенденцію до «гуманізації» анімаційних фільмів: нинішня анімація, на відміну від популярної нещодавно абстрактної за змістом та сюрреалістичної за вирішенням, в абсолютній більшості має чітку, повсякчас цікаву оповідну структуру, а її смисловим центром є людина, її почуття, переживання, особливості їх екстерналізації, цілком життєві проблеми та ситуації. Мабуть, саме тому такі картини-історії, як «Тінь у душі» (Ф.Галріто, Ж.Рамуш, Португалія, 2004), «Людина без тіні» (Ж.Швіцгебель, Швейцарія, 2004), «Молоко» (І.Ковальов, США, 2005), «Хребетна історія» (Ж.Клапен, Франція, 2004), українські «Засипле сніг дороги...» (Є.Сивокінь, 2004), «П'єса для трьох акторів» (О.Шмигун, 2004) дуже просто і легко сприймалися глядачем і ніколи не проходили безслідно. Цікаво сприймалися також і складніші роботи, зосереджені навколо питань, які зазвичай вважаються в певному розумінні «філософськими», представлених тут у новому, всезагальному, світлі. Так, надзвичайно успішно (значну роль у чому відіграла колоритність відеоряду та характерна музика Г.Бреговича, їх цілісність у межах цього своєрідного відео-окліпу) пройшов показ роботи польських аніматорів із неоднозначною назвою «Fallen Art» (Т.Багінськи, 2004), яка торкнулась теми, що є постійним об'єктом досліджень теоретиків культури — дискредитації сучасного мистецтва. Неочікуваний ефект викликали також фільми «Клара» (В.Соуеруайн, Австралія, 2004) та «Барбір'ане»

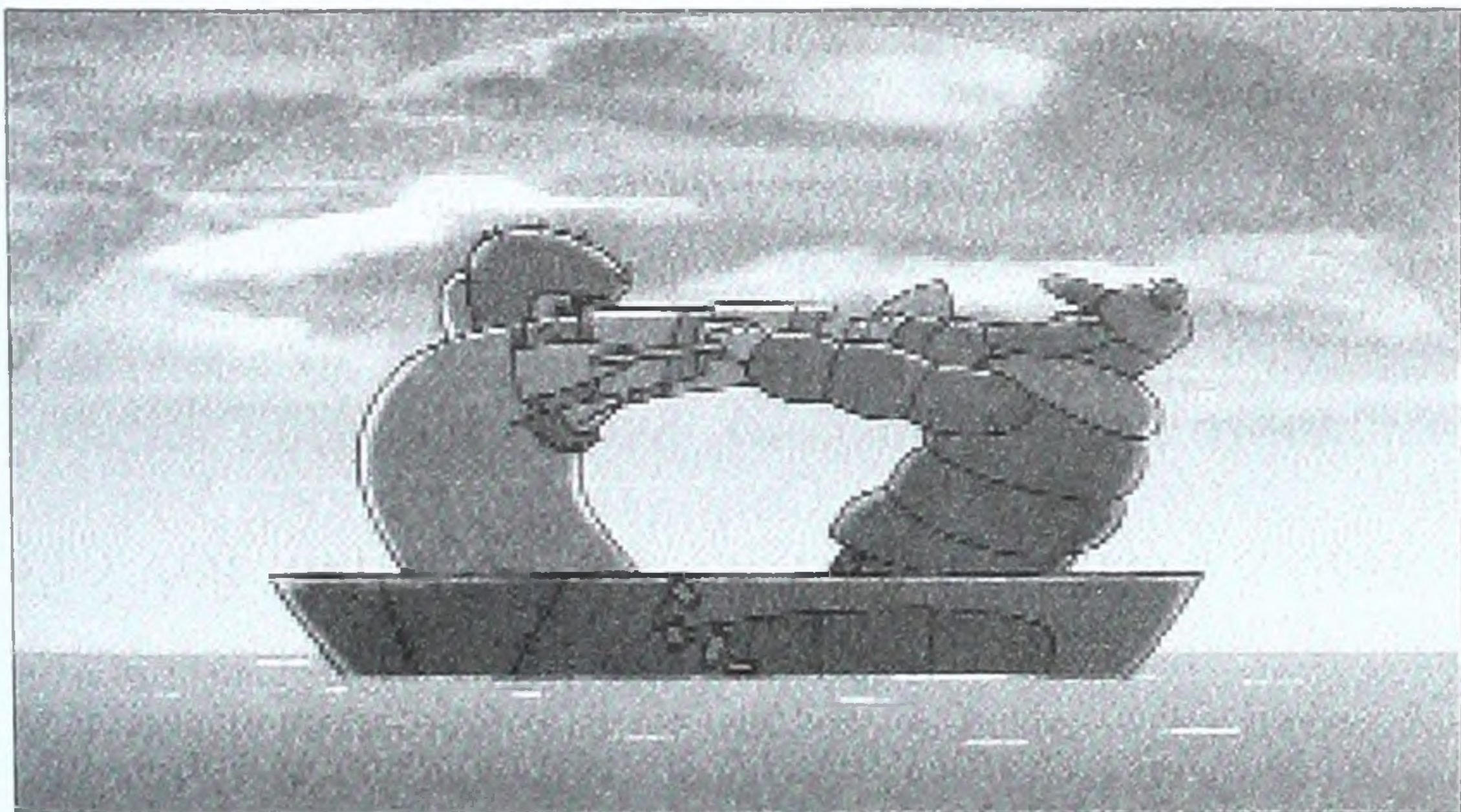
■ Кадр з фільму «Обман сліпця». Режисер Ізабель Ергуєра. Іспанія

(Х.Вольмер, Естонія, 2003), виконані у техніці лялькової анімації, що й зумовило позасюжетну неоднозначність їх сприйняття: світ ляльок ставав тут ситуативним субститутом світу людей, відтак піком сприйняття цих картин був не момент сюжетної розв'язки, а момент усвідомлення цієї субституції та її сприйняття (картинку померлої ляльки у труні важко перевести у вимір людської смерті, навіть коли точно знаєш, що представлений ляльковий світ має бути ототожнений із людським, так само, як важко уявити собі натовп ляльок Барбі у дії).

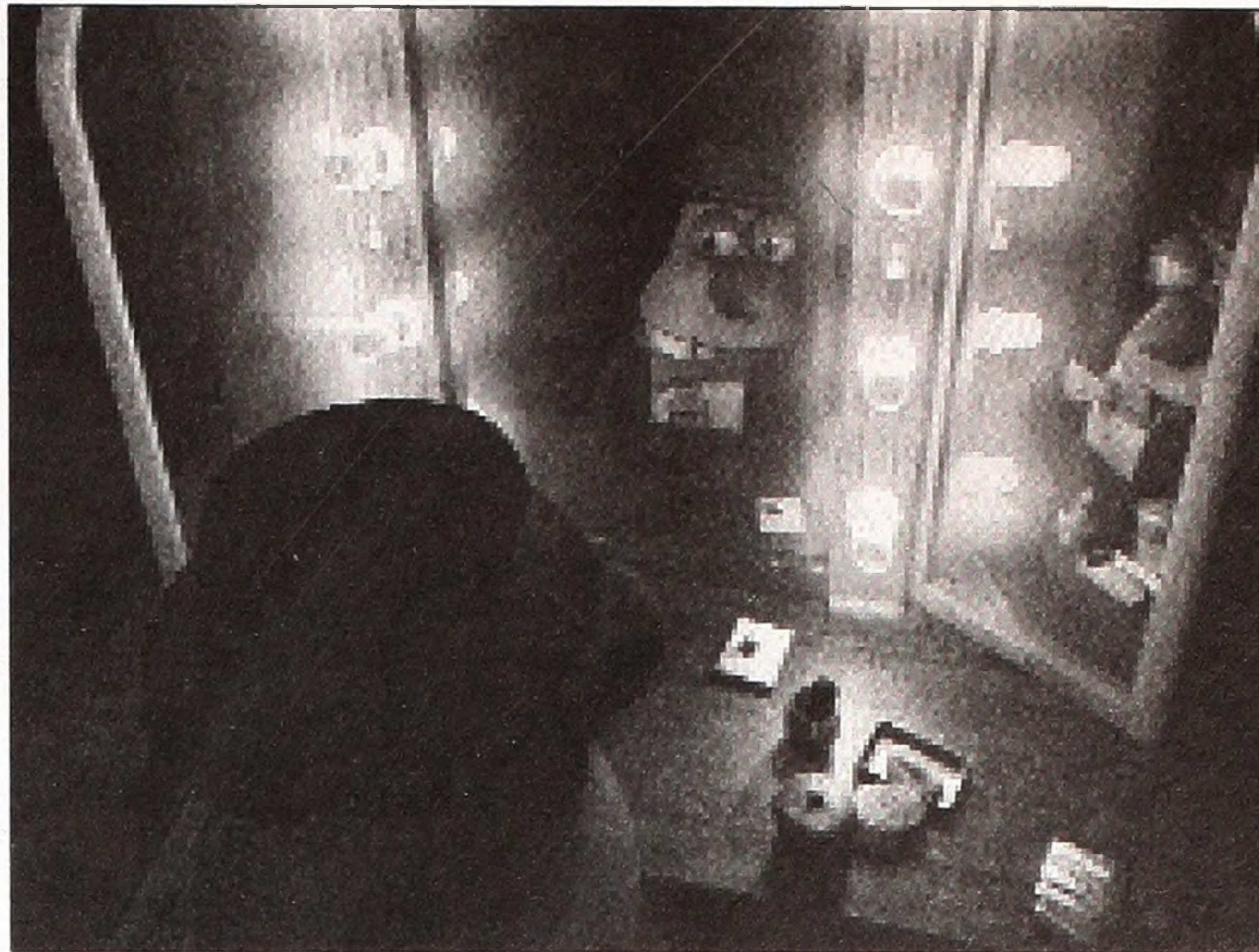
Окремо хочеться звернути увагу на фільми, що «апелюють» до відчуттів людини. Яскравими у цьому сенсі є фільми «8.1» (О.Ван Куїйленборг, Нідерланди, 2005), який є відображенням 1-ої частини VIII симфонії Шуберта в абстрактній анімації, та «Обман сліпого» (І.Ер-гуега, Іспанія, 2005), у якому сліпа людина відкриває для себе місто через слухове сприйняття. Обидва, кожен по-своєму, є візуалізацією звуку, а також насичена образами та їх переходами картина «Слон та четверо сліпих» (В.Петкевич, Франція, 2004), де реальність також конструюється одним із відчуттів — цього разу на дотик.

Як і раніше, популярним серед аніма-кінематографістів залишається використання алюзій на добре відомі предмети, гра зі стереотипами та кліше. Так, у фільмі «Риби» (М. Нісенбаум, США, 2004) не зовсім тверезі мешканці океану співають і танцюють навколо потоплених предметів з добре відомого корабля; у «Трофейних фільмах» (О.Флоренська, О.Флоренський, Росія, 2003) автори відкрито обіграють радянський «образ ворога», будуючи сам фільм на суцільних штампах та кліше; картини «Сльози не висохнуть» (Л.Дьюлаї, Угорщина, 2004) та «Район!» (А.Гаудер, Угорщина, 2004) є пародіями на певним чином реінкарновану жанровість «великого кіно» — це яскраво виражені й утрировані мелодрама та молодіжно-чорна комедія.

Але перше, що згадуватиме будь-який відвідувач фестивалів показів, це яскраві та динамічні, сповнені гумору, майже «анекдотичні» фільми, які, за виразом А.Тарського, точно пройшли би «тест на фаховість» сміхом: «Сторожовий пес» (Б.Плімптон, США, 2004), «Маестро» (Г.М.Тот, Угорщина, 2004), «Останній клубок» (Л.Неувонен, Фінляндія, 2005), «Померти від кохання» (Г.Алкабец, Німеччина, 2004), «На південь від півночі» (А.Соколов, Росія, 2003), «Буревісник» (О.Туркус, Росія, 2004) і, звичайно, варті окремої уваги

■ Кадр з фільму «На південь від півночі». Режисер Андрій Соколов. Росія

■ Кадр з фільму «Маестро». Режисер Геза М. Тот. Угорщина

фільми проекту «Гора самоцвітів». Саме ці, побудовані на народних казках, фільми стали об'єктом постійного обговорення й аніматорів, і глядачів. Одні закидали їм традиційність та відсутність «авторського» (відразу згадуються аналогічні минулорічні дискусії навколо чеського фільму «Фімфарум Яна Веріха» В.Поспішилової та А.Клімта, витриманого в традиціях національного лялькового кіно), інші наголошували на (хоч як це парадоксально!) нетиповості та оригінальності цих фільмів на тлі домінуючих авторських фільмів, які стають дедалі більш звичними для анімації. У кожному разі, слід відзначити, що саме роботи цієї серії викликали найтепліші відчуття в глядачів, незалежно від їхнього віку, національності та ставлення до ідеї «казки народів Росії» і заставок із російським прапором та гербом на початку кожного фільму. Мабуть, нам справді не вистачає саме такої анімації із сюжетами, «підказаними часом та народом», та художнім вирішенням, яке так нагадує серії книжок-казок із дитинства. І з десятків разів почує мною запитання «Де ж можна придбати ці фільми?» (навіть з вуст людей, які енергійно протестували проти «російсько-української» мови фільмів та їх «русофільської ідіосинкразії»), є тому прямим підтвердженням. А відтак стають більш зрозумілими і минулорічна спроба чеських аніматорів, і сьогорічна корейська картина «Імператриця Чунг» (Н.Шин, 2004), для авторів якої аніме, яке зараз вважається майже візитівкою далекосхідного анімаційного кіно, є таким же новаторством, про яке іноді хочеться забути і повернутися до традиції, адже навряд чи комусь захочеться виховувати власну дитину на пригодах покемонів чи сумнозвісної Масяні (в українській анімації таких прикладів — на жаль чи на щастя? — знайти не можу). Хай це краще буде навіть російськомовний, але все-таки з української казки Вовк з «Жив-був пес» чи з «Ловися, рибко!», та й навіть росіянин за національністю Альоша Попович (фільм про якого, до речі, був дуже успішним і в прокаті). Тож, можливо, варто принаймні, просто звернути увагу на цей анімаційний кораблик із маленьким оркестриком надії на борту?..